

2. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). Уч. для институтов и факультетов ин.яз. – М., Высш. шк., 1990 – 253с.
3. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. – М., Междунар. отнош., 1974.
4. Федоров А. В. Основы общей теории перевода / А. В. Федоров. – М.: ВШ, 1995.
5. Чернов Г. В. Основы синхронного перевода. Учебник для институтов и факультетов ин.яз. – М., Высш.шк., 1987 – 257 с.
6. Швейцер А. Д. Теория перевода. Статус, проблемы, аспекты. – М.: Наука, 1988.
7. Ширяев А. Ф. Синхронный перевод: Деятельность синхронного переводчика и методика преподавания синхронного перевода. – М.: Воениздат, 1979. 183 с., ил.
8. Gile D. Basic concepts and models in interpreter and translator training. Amsterdam : Benjamins, 1995.
9. Moser, B. Simultaneous Interpretation: a hypothetical model and its practical application, in: Language Interpretation and Communication (ed. By D. Gerver) –N.Y. London, Plenum Press, 1978 – pp. 353–368.
10. Setton, R. A Pragmatic Theory of Simultaneous Interpretation / doctoral dissertation, Ann Arbor, Michigan, 1997.

Добровольська Божена

Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Куца О. І.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ ЄС

Стаття присвячена дослідженню особливостей мови законодавчих актів ЄС, визначенню її специфіки задля створення еквівалентного перекладу. У статті розглянуто деякі проблеми перекладу євролекту як мови текстів Європейського Союзу, вказано на недопрацювання перекладу Угоди про асоціацію України з Євросоюзом.

Ключові слова: *євролект, мова законодавчих актів ЄС, юридичний переклад, переклад законодавчих актів ЄС, термін, Угода про асоціацію.*

Переклад сьогодні набуває особливого статусу, що викликано новими умовами багатомовної фахової та міжкультурної комунікації внаслідок сучасних інтеграційних і глобалізаційних процесів на європейському континенті. Значення перекладацької діяльності в Україні та світі підвищується у зв'язку із рухом України в напрямку до Євросоюзу, підписанням Угоди про асоціацію з ЄС, поступовою інтеграцією національних правових систем у європейський правовий простір і зумовленою цим процесом необхідністю гармонізації національного законодавства з міжнародним правом та законодавством ЄС.

Метою даної статті є дослідження проблеми перекладу євролекту як мови текстів Європейського Союзу.

Актуальність нашого дослідження визначається необхідністю ґрунтовного аналізу способів перекладу документації ЄС у контексті євроінтеграції України. Вже сьогодні наша держава зіткнулася із безліччю недопрацювань у процесі перекладу Угоди про асоціацію з ЄС. Ми вважаємо, що в перспективі виникатиме потреба і в подальших перекладах документації Євросоюзу. Тому питання потребує ґрунтовного вивчення.

Аналіз останніх наукових досліджень показав динамічність досліджень євролекту закордоном (Р. Гофен, В. Вайсфлог, С. Шарчевич, П. Сандрін, Ж. Р. де Гроот, Р. Штольце) і нестачу робіт з євролекту у вітчизняному перекладознавстві.

Багатомовність ЄС є однією з його особливих аспектів. В історії Європи не траплялось, щоб держава або союз держав мали так багато офіційних мов, як Європейський Союз. Відомо, що мовна політика ЄС ґрунтується на концепції

багатомовності або мультлінгвалізму. Це свідчить, що всі мови держав-членів ЄС є рівними і кожен громадянин ЄС може ознайомитися з будь-якою інформацією в ЄС рідною мовою. Причому законодавчі акти ЄС, укладені різними офіційними та робочими мовами ЄС, мають однакову юридичну силу. Стратегія багатомовної Європи передбачає великі обсяги офіційних перекладів основних документів ЄС мовами держав – членів ЄС.

Поняття рівності усіх офіційних мов вимагає розвиненої системи лінгвістичних служб, які мають здійснювати багатомовний режим в установах Союзу. Тому кожна установа має свої лінгвістичні служби, які відповідають за переклад документів. [2].

Розширення ЄС за останні роки безумовно стало випробуванням для Союзу. Зростання кількості офіційних мов збільшило кількість можливих мовних комбінацій перекладу. Незважаючи на майже півстолітнє існування Європейського Союзу, прогресивну мовну політику об'єднаної Європи, проведення досліджень європейської політико-правової мови нещодавно було визначено місце та значення мови ЄС в системі фахових мов, про що засвідчує впровадження напряду лінгвістичних досліджень – євролінгвістики (*Eurolinguistik*), і зумовлених нею понять євролект (*Eurolekt*), євромова (*Eurospeak*), єврожаргон (*Eurojargon*), євротекст (*Eurotext*), євронім (*Euronum*) [5, с. 56].

Сьогодні з'являються перші ґрунтовні дослідження, присвячені перекладознавчим аспектам нової легіслативної культури – європейського права, досліджується мовна інтеграція на лексико-семантичному рівні та вплив взаємної правничої адаптації держав – членів ЄС на їхні правничі мови.

Теоретики та практики (лінгвісти, перекладачі, юристи) невпинно наголошують на особливих ознаках мови законодавчих актів ЄС.

Аби подолати труднощі перекладу юридичних текстів ЄС та сприяти безперешкодній фаховій комунікації в межах об'єднаної Європи, фахівці розробили критерії європейської правничої мови.

Мова законодавчих актів ЄС повинна відрізнятися максимальною простотою, зрозумілістю, прозорістю. При перекладі законодавчих актів ЄС слід керуватися відомим принципом KISS (*keep it in short and simple* – дотримуватись стислості та простоти) [1, с. 157].

Роже Гоффе (*Roger Goffin*) – професор, перекладач та провідний термінолог Європейської Комісії в Брюсселі – активно досліджує мову Євросоюзу і позначає мову ЄС терміном *євролект* [12].

Простому люду ця мова є малозрозумілою, і тому з'явилися такі поняття як *eurofog* (євротуман).

Євролект має свої лінгвістичні особливості. Коробейнікова Д. С. активно досліджує питання особливостей євролекту і виділяє такі ключові ознаки мови європейського права:

1) спеціальні юридичні терміни європейського права. Вони представляють специфічні концепти та поняття, виражені термінами – реаліями ЄС, які отримали назву євроніми (*Euronyme*). Спеціальні терміни європейського права запозичуються у перекладі на цільову мову та в ідеалі оповнюють її новими поняттями, у гіршому випадку – засмічують невинуватими запозиченнями; [5, с. 58–59]

2) своєрідні скорочення: *Europol* (*Europäische Polizei*) – Європол (Європейська поліцейська служба), *ESF* (*European Science Foundation*) – ЄНФ (Європейський науковий фонд) тощо;

3) метафоричні терміни, представлені міфологічними антропонімами, або композитами – ознатопонімами та, звичайно, переклад фахових текстів. Так, для номінацій програм та проєктів, які реалізуються за підтримкою ЄС, найчастіше використовують імена міфологічних істот та прізвища видатних осіб, наприклад: освітні програми: *Sokrates* («Сократ»), *Erasmus* («Еразм»); (с.) інформаційні мережі Європейської Спільноти *EURYDICE* («Евридика»), *Galileo* («Галілей») та ін. [5, с. 60]

4) специфічні фразеологічні звороти, які активно поповнюються в результаті фразеологізації ідей об'єднаної Європи: *with regard* (анг.) – у зв'язку з/ зважаючи на те, що / з огляду на те, *Desiring* (анг.) – бажаючи;

5) номенклатурні одиниці: «*i2010*», „*eEurope 2005*», *URBAN II*, тощо;

6) квазітерміни, професійні просторіччя

7) терміни з інших терміносистем тощо. [5, с. 61]

Український переклад термінології ЄС, як переклад з однієї мови на іншу усередині ЄС, переважно демонструє прийоми повного та часткового калькування терміносполучень зі збереженням кількості компонентів.

Термінологічні неологізми, які позначають нові поняття в євролекті, можуть формуватися по-різному. Серед них можна зустріти семантичні, лексичні і синтагматичні новотвори. Група семантичних неологізмів включає старі слова, які набувають нових значень (напр. *директива*, *статут*, *стабілізатор*). У групі сигматичних неологізмів використовується кольоропозначення: *Біла книга*, *Зелена книга*. При перекладі вищезазначених неологізмів дослівний переклад без пояснення є неприпустимим [9, с. 134]

Спрямування політики України в Європейському напрямку означає, в першу чергу, серйозне випробовування в мовному плані. Сьогодні виникають труднощі з перекладом Угоди про асоціацію з ЄС, оскільки англійський і український тексти суттєво відрізняються, хоча передбачається, що вони мають бути автентичними. У юридичному та технічному перекладі використання синонімів є небажаним. В ідеалі одному іноземному терміну має відповідати один український, аби уникнути непорозуміння. Візьмемо до прикладу термін «*establishments*» [11, ст. 62 ч. 5]. В українському варіанті цей термін перекладено і як «потужності» [8, ст. 66 і ст. 69 ч. 5], і як «підприємництва» [8, ст. 65 ч. 5], і як «установи» [8, ст. 135 (7) і ст. 285]. Ще один приклад – в англійському тексті вживається багато разів термін «*arbitration panel*», який в українському варіанті перекладений як «третейський група» [8, ст. 305, 306, 307 і далі], що є абсолютно коректно. Однак той же термін «*arbitration panel*» [11, ст. 320 ч. 2] вже перекладений як «арбітражний трибунал» [8, ст. 322 ч. 2]. А ще далі трапляється переклад «атбітражна комісія» [8, ст. 325 ч. 2]. Тобто там, де в англійському варіанті передбачено один орган для вирішення суперечок – «*arbitration panel*» [11, ст. 201 ч.1], в українському тексті таких органів аж три: *третейська група*, *арбітражний трибунал* і *арбітражна комісія* [8, ст. 328 ч. 2]. У тексті можна знайти терміни, переклади яких відпізняються у контексті одних і тих же статей угоди. Якщо ж ми не змогли перекласти адекватно угоду про асоціацію, то чи здатні ми перекласти десятки тисяч сторінок інших правових актів ЄС.

Таким чином, проблема багатомовності ЄС тільки здається чужою, далекою, й такою, що нас безпосередньо не торкається – насправді вже сьогодні вона кидає нам виклик. Перспективи подальшого дослідження полягає у можливості використання цих матеріалів у перекладі економічних текстів і подальшому застосуванні при розробці лекцій для курсу «Переклад економічних текстів».

ЛІТЕРАТУРА

1. Гавура Д. С. Термінологія європейського права та особливості її перекладу// Мовні і концептуальні картини світу. Випуск 24/частина 1. – К.: ВПЦ «Київський університет». – С. 153–157.
2. Друзенко С. Режим багатомовності в інституціях ЄС як виклик для України. 2009. № 7/8. URL: <http://justinian.com.ua/article.php?id=3253>; (дата звернення: 10.03.19).
3. Мовні і концептуальні картини світу. Випуск 24/частина 1. – К.: ВПЦ «Київський університет». – С. 153–157.
4. Конституційні акти Європейського Союзу (в редакції Лісабонського договору) / пер. Геннадія Друзенка та Світлани Друзенко, за заг. ред. Генна дія Друзенка. – К.: «К.І.С.», 2010. – 536 с.
5. Коробейнікова Д. Мова ЄС – євролект чи переклад? / Д. Коробейнікова // Мовні і концептуальні картини світу : Збірник наукових праць. – Випуск 31. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – С. 56–61.
6. Повідомлення Комісії. *Усні переклади: підсумки п'ятого розширення ЄС*, МЕМО/07/77, Брюссель, 23 лютого 2007 р., С. 3.
7. Стаття 22 Хартії засадничих прав Союзу, ОВ С 303 від 14 грудня 2007 р. , український переклад цит. за: Конституція для Європи. Конституційні акти Європейського Союзу. – К. «Юстиніан», 2008.
8. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. URL: <http://comeuroint.rada.gov.ua/komevrint/doccatalog/document?id=56219> (дата звернення: 10.03.19).
9. Чередниченко О. І. ЄВРОЛЕКТ І ПРОБЛЕМИ ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ/ О.Чередниченко // Наукові записки: збірник наукових праць. – 101/4. – К. – 134 с.
10. Юридичні терміни. Тлумачний словник/ Ю70 В. Г. Гончаренко, П. П. Андрушко, Т.П. Базова та ін.; за ред. В.Г. Гончаренка. – 2 – ге вид., стереотипне.— К.: Либідь, 2004. – 320 с.
11. EU – Ukraine Association Agreement – the complete texts. URL: http://www.eeas.europa.eu/ukraine/assoagreement/assoagreement – 2013_en.htm (дата звернення: 10.03.19).
12. Goffin R. Euroлект ja, Eurokauderwelsch nein / R. Goffin (=Akten des Deutschen Terminologietags, Köln 24.-25. April 1998). – Bolzano-Köln, 1999;

Кріль Ігор

Науковий керівник – канд.пед. наук, викладач Головацька Ю. Б.

ПЕРЕКЛАД АНТРОПОНІМІВ

У статті проаналізовано роль такого аспекту лінгвістики, як ономастика, у навчанні та роботі професійного перекладача. Подано тлумачення, та аналіз понять і термінів, таких як: транслітерація, калькування, транскрипція; а також приклади онімів, із поясненням необхідності їх вивчення. Досліджено механізм залучення лінгвістичних даних у процес перекладу.

Ключові слова: антропонім, транскрипція, транслітерація, калькування, переклад, транспозиція.

Постановка проблеми. Сучасне мовознавство намагається вирішити велику кількість складних питань, серед яких важливе місце займають проблеми перекладу. У наш час глобальних міжнародних зв'язків, англomовні власні назви утворюють значну частину словникового складу української мови. Антропоніми стають важливими факторами в міжмовній комунікації і тим самим, у вивченні іноземної мови та її перекладі. Власні назви – реалізують своє значення через прямий зв'язок з предметом за допомогою каузального ланцюга.